

הסמכת שר הרווחה והביטחון החברתי להפיץ תזכיר חוק לתיקון סעיף 5 לחוק השמות, התשט"ז – 1956,
שעניינו שם מאימוץ

הצעת להחלטה

מ ח ל י ט י ם, לנוכח היעדר שר פנים, להורות לשר הרווחה והביטחון החברתי להפיץ תזכיר חוק לתיקון סעיף 5 לחוק השמות, התשט"ז – 1956, שעניינו שם מאימוץ (להלן: "חוק השמות") שיאפשר לקטין שאומץ לאחר שהוריו נפטרו לשמור על רישום שמות הוריו שנפטרו כשמות הוריו ועל שם משפחתם של ההורים שנפטרו, לצד שם משפחתם של הוריו המאמצים, בפרטי הרישום במרשם האוכלוסין.

דברי הסבר

רקע כללי

על פי המצב החוקי כיום, המעוגן בסעיף 5(ב) לחוק השמות, במקרה בו אומץ קטין שהתייתם ניתן לשמר בפרטי הרישום של הקטין במרשם האוכלוסין את שמו הפרטי ואת שם משפחתו של ההורה שנפטר ואולם, זאת רק במקרה בו הקטין אומץ על ידי בן הזוג של הורה השני או על ידי קרוב משפחה שהינו מאמץ יחיד. במציאות שנוצרה לאחר השבעה באוקטובר 2023, ישנם ילדים שהתייתמו באופן פתאומי וטרגי משני הוריהם. על פי המצב החוקי כיום, כמתואר לעיל, קטינים אלו, ככל שהם מאומצים על ידי משפחה שבראשה בני זוג (במובחן ממאמץ יחיד), אינם יכולים לשמר, בפרטי הרישום שלהם, את שמות הוריהם שנפטרו ושם משפחתם. ברי, כי אין הצדקה מקצועית לאבחנה הנ"ל.

קטינים שהתייתמו משני הוריהם זקוקים לבית יציב ומכיל שיוכל לשקמם ולהפוך עבורם לעוגן חלף בית הוריהם. במציאות שנוצרה, הם גם זקוקים לאפטרופוס חוקי במקום אפטרופסיהם הטבעיים אשר אינם בחיים. אימוץ של קטין הינו חלופה מלאה להורות, ולכן, ככלל, הוא החלופה המשפטית והמקצועית המיטבית עבור קטינים ועדיף על פני אפטרופסות, שכן הוא מקנה להם בטחון ושייכות מלאים למשפחה אצלה הם גדלים ומעמיד את המאמץ כילדם של המאמצים לכל דבר ועניין, בשורה אחת עם ילדיהם הביולוגיים – הן בקטניות והן בבגירות (לדוגמא בהקשרי ירושה וכד').

מצבים של גידול קטין בשל יתמות פתאומית מאובחנים באופן מובהק מאימוץ קטין שנמסר לאימוץ בנסיבות אחרות שכן הקטין שהתייתם מכיר את סיפור חייו ואת פרטיהם המזהים של הוריו וגדל עם תודעת דמויות הוריו מולידיו במובן המהותי. במקרה זה ההורים הם חלק משמעותי בזהות הקטין וטובתו מחייבת כי תינתן לו האפשרות לשמר את פרטיהם גם ברישומים רשמיים. יצוין כי החשש מפגיעה בזיכרון המת – בדרך של מחיקתו מהמרשם של הקטין מונעת מחלק מהמשפחות כמו גם מהילדים לקדם הליך של אימוץ אשר, כאמור, הוא הסידור המיטיב ביותר עבור הקטין במצב כזה.

תיקון החוק יסיר את החסם האמור מפני אימוצם של קטינים על ידי זוג הורים ויקדם את טובתם של קטינים לצד שמירה על הכבוד הראוי לזכרם של הוריהם שנפטרו, הן בעקבות המתקפה בשבעה באוקטובר והן בשל נסיבות אחרות.

בימים אלו, שנתיים לאחר תחילתה של מלחמת "חרבות ברזל", עומדות משפחות המגדלות קטינים שהתייתמו משני הוריהם במסגרת אירועי המלחמה, בהתלבטות הנוגעת לאימוץ הקטינים. יש חשש כי היעדר היכולת לשמר את פרטי ההורים שנרצחו בפרטי המרשם של המאומצים יהווה חסם מפני בחירה בהליך של אימוץ, דבר אשר, כאמור, אינו תואם את טובת הקטינים ולפיכך יש דחיפות בקידומו של תיקון החוק כמוצע. כאמור, טובתו של הקטין הינה באימוצו על ידי בני הזוג המגדלים אותו מבלי שהדבר יפגע ברצונו ורצונם הטבעי לשימור שמותיהם של הוריו שנפטרו ושם משפחתם בפרטיו במרשם האוכלוסין. בהעדר מענה הולם למצב זה בחוק הקיים, יש לפעול לתיקון החוק.

בהיעדר שר פנים, שהוא הגורם הממונה על ביצוע חוק השמות, לא ניתן להפיץ את תזכיר החוק ע"י משרד הפנים. בהינתן כי ההיבטים המקצועיים הנוגעים לאימוץ במסגרת התיקון המוצע לסעיף 5 לחוק הינם בתחום המומחיות של גורמי המקצוע במשרד הרווחה והביטחון החברתי מוצע להסמיק את שר הרווחה והביטחון החברתי להפיץ את תזכיר החוק לצורך התיקון האמור וזאת בהסכמת רשות האוכלוסין וההגירה אשר אמונה על חוק השמות ועל ניהולו של מרשם האוכלוסין.

תקציב

אין

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

עמדת רשות האוכלוסין וההגירה – מאשרים את ההצעה

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות הדעת מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 07 חקיקה ממשלתית;

תחום פעולה עיקרי: 09 אחר

מגיש: שר הרווחה והביטחון
החברתי

י"ב בטבת התשפ"ו
1 בינואר 2026

מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

הסמכת שר הרווחה והביטחון החברתי (להלן: "שר הרווחה") להפיץ תזכיר חוק לתיקון סעיף 5 לחוק השמות, התשט"ז-1956 (להלן: "חוק השמות"), שעניינו שמירה על רישום שמות הורי קטין שהתייתם ושם משפחתם של ההורים שנפטרו לצד שם משפחת הוריו המאמצים בפרטי הרישום במרשם האוכלוסין, לאחר אימוצו של הקטין.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

ההצעה מבקשת להסמיך את שר הרווחה להפיץ תזכיר לתיקון סעיף 5 לחוק השמות אשר קובע כי במקרה שאומץ קטין שהתייתם יישא הקטין, נוסף על שם משפחת מאמץ, את שם משפחתם של הוריו וכן יירשמו פרטי הוריו במרשם האוכלוסין. זאת, רק במקרה בו הקטין אומץ על ידי בן הזוג של הורה השני או על ידי קרוב משפחה שהינו מאמץ יחיד.

במצב החוקי הקיים, ככל שהקטין יאומץ על ידי זוג הורים, אין הוא נכנס בגדר הסעיף הנ"ל. בכך, נוצרת אבחנה בין קטין שאומץ על ידי יחיד לקטין שאומץ על ידי זוג הורים שאין לה כל הצדקה מקצועית. בשונה מאימוץ של קטין בשל סיכון שהיה מצוי בו מצד הוריו, במקרה של יתמות משני ההורים, הקטין לרוב מכיר את סיפור חייו, מזוהה עם הוריו מולידיו ומכיר את פרטיהם. לאחר השבעה באוקטובר 2023 ישנם ילדים שהתייתמו משני הוריהם. ההבנה המקצועית היא כי טובתם של קטינים אלה היא לגדול בבית קבוע ויציב בדרך של אימוצם על ידי הורים אשר יגדלו אותם כחלק בלתי נפרד ממשפחתם, זאת לצד הכרה בצורך שלהם לשמר את פרטי הוריהם אשר נרצחו שהינם חלק בלתי נפרד מסיפור חייהם וזהותם. מכאן נובע הצורך בתיקון החוק בדחיפות על מנת שהוראות חוק השמות לא ייצרו חסם מפני אימוצם של קטינים אלה מתוך חשש לפגיעה בכבוד הוריהם. בכך יתאפשר לקטינים הללו ולקטינים אחרים שמאומצים בנסיבות של יתמות משני הוריהם לשמר את פרטי הוריהם ואת פרטי מאמצם גם במקרה של אימוץ על ידי זוג הורים.

החוק האמור הינו בסמכות שר הפנים. בהיעדר שר פנים, לא ניתן לקדם את תיקון החוק המוצע על ידי השר שנושא החקיקה מצוי בסמכותו. בהינתן החשיבות המקצועית והדחיפות בשינוי החוק וכן בשים לב לכך שההיבטים המקצועיים לשינוי סעיף 5 לחוק הינם בתחום מומחיותו של משרד הרווחה והביטחון החברתי, מוצע שהממשלה תטיל על שר הרווחה להפיץ את תזכיר החוק לצורך התיקון האמור, בתיאום עם רשות האוכלוסין וההגירה אשר אמונה על ניהולו של מרשם האוכלוסין.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

סעיף 31(ב) לחוק-יסוד: הממשלה קובע כי "הממשלה רשאית, באישור הכנסת, להעביר סמכות הנתונה על פי חוק לשר אחד, או חובה המוטלת עליו על פי חוק, כולה או מקצתה, לשר אחר". בענייננו, אין מדובר בהעברת סמכות הדורשת אישור הכנסת, משום שסמכויות שר הפנים מכוח

מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

חוק השמות לא צפויים להצטמצם בעקבות הצעת ההחלטה, שעניינה הסמכה לצורך הפצת התזכיר בלבד.

יצוין כי הסמכה של שר אחד לצורך קידום הליך חקיקה בלבד, בחוק שמצוי בסמכותו של שר אחר, אינה תקדימית. סעיף 58 לתקנון הממשלה קובע כי "שר (להלן: "השר היוזם") הרואה צורך בחקיקה הנוגעת לתחום סמכותו של שר אחר (להלן: "השר הממונה"), יבוא בדברים עם השר הממונה". על פי הסעיף, השר היוזם רשאי להפיץ את התזכיר בהסכמת השר הממונה. אם לא התקבלה הסכמה, רשאי השר היוזם להעלות לסדר היום של הממשלה את הנושא לדיון עקרוני. ככל שמתקבל אישור הממשלה להפצת התזכיר, יופץ תזכיר חוק על-ידי השר הממונה או, אם שני השרים הסכימו לכך, על-ידי השר היוזם.

במקרה שלפנינו לא מדובר במחלוקת בין השר שבסמכותו התחום לגביו מבוקש לפרסם תזכיר לבין השר היוזם, אלא במצב שבו מבוקש לקדם תזכיר בתחום סמכותו של משרד הפועל בהיעדרו של שר. כאמור, המשרד הממונה שותף להצעה ולהצדקות שהועלו לתיקון המוצע.

בהינתן הסדרה מנהלית קיימת בתקנון הממשלה המאפשרת לשר לקדם תיקוני חקיקה לחוק שמצוי בסמכותו של שר אחר בלא נסיבות מיוחדות, קל וחומר במקרה שלפנינו שבו מתקיימות נסיבות מיוחדות-היעדר מינוי לשר הפנים, וכן בהינתן הדחיפות לאפשר לקטינים שהוריהם אינם בחיים לסיים את הליך האימוץ ולהמשיך בחייהם בחיק המשפחה המאמצת תוך שמירה על כבוד הוריהם, אין מניעה משפטית בהסמכת שר הרווחה להפיץ תזכיר, ככל שהדבר נעשה בהחלטת ממשלה.

יצוין כי בימים אלו, שנתיים לאחר תחילתה של מלחמת "חרבות ברזל" עומדות משפחות, המגדלות קטינים שהתייתמו משני הוריהם במסגרת אירועי המלחמה, בהתלבטות הנוגעת לאימוץ הקטינים ויש חשש כי היעדר היכולת לשמר את פרטי ההורים שנרצחו בפרטי המרשם של המאומצים יהווה חסם מפני בחירה בהליך של אימוץ, דבר אשר, כאמור, אינו תואם את טובת הקטינים ולפיכך יש דחיפות בקידומו של תיקון החוק כמוצע.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם :

עמדת היועץ המשפטי של משרד הפנים- אין מניעה משפטית.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה :

בכפוף לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לקבלת החלטת הממשלה.

ציפי בר-לב רועה, עו"ד

היועצת המשפטית של משרד הרווחה והביטחון החברתי

לשכה משפטית - משרד הרווחה והביטחון החברתי

טלפון: 02-6752586 | פקס: 02-5085580 | MaayanDa@molsa.gov.il | www.molsa.gov.il | קפלן 2, קריית הממשלה, ירושלים